

Comisiwn
Cydraddoldeb a
Hawliau Dynol

Equality and
Human Rights
Commission

Jenny Rathbone AS
Cadeirydd y Pwyllgor Cydraddoldeb
a Chyfiawnder Cymdeithasol
Trwy e-bost

Dydd Iau 16 Tachwedd 2023

Annwyl Cadeirydd,

Testun: Monitor Cydraddoldeb a Hawliau Dynol: A Yw Cymru'n Decach? 2023

Rwy'n ysgrifennu i dynnu eich sylw at ein [hadroddiad](#) carreg filltir ar gyflwr cydraddoldeb a hawliau dynol yng Nghymru yn 2023. Mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio ar y cyd-destun Cymreig ac yn cyd-fynd â'n hadroddiad ar [Brydain](#) yr ydym wedi'i osod yn Senedd y DU ac a gyhoeddwyd heddiw (16 Tachwedd). Yn benodol, hoffem dynnu sylw at ganfyddiadau ac argymhellion sy'n berthnasol i chi fel Cadeirydd y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol.

Bydd y Comisiwn yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg.

The Commission welcomes correspondence in Welsh or English.

Ff/T: 029 2044 7710

E: correspondence@equalityhumanrights.com

Tŷ'r Cwmnïau (Llawr 1af),
Ffordd y Goron, Caerdydd, CF14 3UZ

Companies House (1st Floor),
Crown Way, Cardiff, CF14 3UZ

equalityhumanrights.com

Yn dilyn ymlaen o'n hadroddiad olaf "A yw Cymru'n Decach?" yn 2018, mae'r Monitor Cydraddoldeb a Hawliau Dynol: A yw Cymru'n Decach 2023 yn defnyddio'r data cynhwysfawr a amlinellir yn ein [Fframwaith Mesur](#) i asesu cynnydd ar gydraddoldeb a hawliau dynol dros y pum mlynedd diwethaf ledled Cymru.

Yn gyffredinol, rydym wedi canfod bod heriau sylweddol wedi bod i gydraddoldeb a hawliau dynol dros y pum mlynedd diwethaf gan gynnwys:

- effaith ddofn y pandemig COVID-19
- ymadawriad y DU â'r Undeb Ewropeaidd
- y cyfnod o chwyddiant uchel yn ogystal ag effaith economaidd y rhyfel yn yr Wcrain

Mae'r digwyddiadau hyn wedi gwaethygu rhai angydraddoldebau parhaus, hirdymor. Er enghraifft, mae'r data'n dangos, er bod mwy o bobl ifanc wedi bod

Bydd y Comisiwn yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg.

The Commission welcomes correspondence in Welsh or English.

Ff/T: 029 2044 7710

E: correspondence@equalityhumanrights.com

Tŷ'r Cwmnïau (Llawr 1af),
Ffordd y Goron, Caerdydd, CF14 3UZ

Companies House (1st Floor),
Crown Way, Cardiff, CF14 3UZ

equalityhumanrights.com

yn adrodd am gyflyrau iechyd meddwl ers 2010, mae'r niferoedd wedi codi ymhellach yn ystod y pandemig ac yn parhau i fod yn uchel.

Mae'r digwyddiadau hyn hefyd wedi bod yn gatalydd ar gyfer tueddiadau newydd. Er enghraifft, mae'r cynnydd mewn gweithio gartref wedi bod o fudd i rieni, pobl hŷn a phobl anabl, a'r rhai sydd â chyfrifoldebau gofal.

Gallwch ddarllen yr adroddiad llawn ar ein gwefan. Hoffwn dynnu eich sylw yn arbennig at rai o'n canfyddiadau lle rydym wedi gweld y canlynol:

- Mae'r bwlch cyrhaeddiad addysg ar lefel cyfnod sylfaen rhwng plant anabl a phlant nad ydynt yn anabl wedi ehangu ac mae oedolion anabl yn llai tebygol o gael eu cyflogi nag oedolion nad ydynt yn anabl.
- Mae gostyngiad wedi bod yn y gyfran o droseddau treisio a gofnodwyd yn erbyn merched sy'n arwain at gyhuddiadau. Mae pobl ddu neu bobl ethnig gymysg yn fwy tebygol o fod wedi dioddef ymosodiad rhywiol yn

Bydd y Comisiwn yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg.

The Commission welcomes correspondence in Welsh or English.

Ff/T: 029 2044 7710

E: correspondence@equalityhumanrights.com

Tŷ'r Cwmnïau (Llawr 1af),
Ffordd y Goron, Caerdydd, CF14 3UZ

Companies House (1st Floor),
Crown Way, Cardiff, CF14 3UZ

equalityhumanrights.com

y flwyddyn ddiwethaf na grwpiau ethnig eraill.

- Mae bylchau data cydraddoldeb a hawliau dynol sylweddol yng Nghymru, yn enwedig ar gyfer nodweddion gwarchoddedig crefydd, ailbennu rhywedd, a chyfeiriadedd rhywiol ym mhob maes bywyd ac yn ychwanegol ar gyfer hil ym meysydd addysg drydyddol ac iechyd.
- Mae cyfran penodiadau cyhoeddus pobl o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig wedi cynyddu yn y blynyddoedd diwethaf ac mae cynrychiolaeth menywod mewn llywodraeth leol ac fel prif weithredwyr mewn penodiadau cyhoeddus wedi codi.

Mae ein hadroddiad hefyd yn nodi argymhellion i fynd i'r afael â'r canfyddiadau hyn, gan gynnwys:

- Dylai Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol ac ysgolion fynd i'r afael â'r bwlch cyrhaeddiad cynyddol rhwng plant anabl a phlant nad ydynt yn anabl a thangynrychiolaeth pobl anabl sy'n cymryd rhan mewn prentisiaethau ac yn eu cwblhau.

Bydd y Comisiwn yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg.

The Commission welcomes correspondence in Welsh or English.

Ff/T: 029 2044 7710

E: correspondence@equalityhumanrights.com

Tŷ'r Cwmnïau (Llawr 1af),
Ffordd y Goron, Caerdydd, CF14 3UZ

Companies House (1st Floor),
Crown Way, Cardiff, CF14 3UZ

equalityhumanrights.com

- Dylai Llywodraeth Cymru, heddluoedd ac aelodau eraill o Fwrdd Partneriaeth Cyfiawnder Troseddol Cymru ddeall yn well wahaniaethau ethnig mewn profiadau o ymosodiadau rhywiol a sicrhau bod cyfraddau cyhuddo ar gyfer troseddau casineb, ymosodiadau rhywiol, a threisio yn briodol i'r lefelau a adroddir ac a gofnodwyd.
- Rydym yn argymhell bod Llywodraeth Cymru a phob corff cyhoeddus yn nodi sut y gallant ddeall materion yn well a llenwi bylchau tystiolaeth yn ôl nodweddion gwarchodedig crefydd, ailbennu rhywedd, a chyfeiriadedd rhywiol i ddiwallu anghenion eu cymunedau.
- Er mwyn cynyddu amrywiaeth mewn cynrychiolaeth wleidyddol ac i sicrhau bod data amrywiaeth yn cael ei gasglu, dylai Llywodraeth Cymru a Chomisiwn y Senedd alw ar lywodraeth y DU i gychwyn adran 106 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010 mewn perthynas ag etholiadau'r Senedd, i drosglwyddo'r pwerau i wneud hynny, neu i ddeddfu ar gyfer trefniadau etholiadol y Senedd.

Fel y gwyddoch, mae'n ofynnol i awdurdodau cyhoeddus o dan [Ddyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus](#) (PSED) gyhoeddi amcanion cydraddoldeb

Bydd y Comisiwn yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg.

The Commission welcomes correspondence in Welsh or English.

Ff/T: 029 2044 7710

E: correspondence@equalityhumanrights.com

Tŷ'r Cwmnïau (Llawr 1af),
Ffordd y Goron, Caerdydd, CF14 3UZ

Companies House (1st Floor),
Crown Way, Cardiff, CF14 3UZ

equalityhumanrights.com

Comisiwn
Cydraddoldeb a
Hawliau Dynol

Equality and
Human Rights
Commission

penodol a mesuradwy. Mae ein hargymhellion wedi'u cynllunio i gefnogi datblygiad yr amcanion hyn a helpu i sicrhau y gellir cyflawni'r rhwymedigaeth gyfreithiol hon mewn ffordd sy'n strategol ac yn canolbwyntio ar yr heriau cydraddoldeb mwyaf arwyddocaol a nodir gan y data.

Byddwn yn eich annog i ystyried sut y gall ein canfyddiadau a'n hargymhellion lywio gwaith y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol a chefnogi'r gwaith o graffu ar gamau gweithredu a chynnydd Llywodraeth Cymru a chyrrff cyhoeddus yng Nghymru i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau.

Byddem yn awyddus i drafod y canfyddiadau a'r argymhellion hyn yn fanylach a byddem yn falch iawn o gynnig cyfarfod i chi pan fydd yn gyfleus i chi.

Yr eiddoch yn gywir,

Bydd y Comisiwn yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg.

The Commission welcomes correspondence in Welsh or English.

Ff/T: 029 2044 7710

E: correspondence@equalityhumanrights.com

Tŷ'r Cwmnïau (Llawr 1af),
Ffordd y Goron, Caerdydd, CF14 3UZ

Companies House (1st Floor),
Crown Way, Cardiff, CF14 3UZ

equalityhumanrights.com

Comisiwn
Cydraddoldeb a
Hawliau Dynol

Equality and
Human Rights
Commission

Parch Ruth Coombs,
Pennaeth Cymru,
Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol

Ffôn uniongyrchol: 029 2044 7720

Bydd y Comisiwn yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg.

The Commission welcomes correspondence in Welsh or English.

Ff/T: 029 2044 7710

E: correspondence@equalityhumanrights.com

Tŷ'r Cwmnïau (Llawr 1af),
Ffordd y Goron, Caerdydd, CF14 3UZ

Companies House (1st Floor),
Crown Way, Cardiff, CF14 3UZ

equalityhumanrights.com